

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧУГУЄВО-БАБЧАНСЬКИЙ ЛІСОВИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Т.в.о. директора Чугуєво-
Бабчанського лісового фахового
коледжу
(наказ від 30.08.2024 № 60)

Валерій СОЛОДОВНИК

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
КУЛЬТУРОЛОГІЯ

Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр
Освітньо-професійна програма	Мисливське господарство
Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність	205 Лісове господарство

Розробник програми: ТЕРЕМЕЦЬ Ірина Василівна - викладач Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу, кваліфікаційна категорія - спеціаліст вищої категорії.

Редактор: ГРАЙВОРОНСЬКА Зоя Іванівна, методист Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу.

Програма складена на основі освітньо-професійної програми Мисливське господарство для підготовки здобувачів освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр за спеціальністю 205 Лісове господарство

Програма розглянута та схвалена на засіданні
ЦК загальноосвітніх дисциплін ЧБЛФК
Протокол від 03.05.2024 №9
Голова комісії Ірина ТЕРЕМЕЦЬ

Погоджено методичною радою
Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу
Протокол від 28.06.2024 №6

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Однієї з головних умов становлення державності України є її входження у світ сучасних культурних надбань. Адже саме сфера культурних знань сприяє формуванню в особистості широкого світобачення, орієнтованого на загальнолюдські гуманістичні цінності.

Культура відіграє все більшу роль у формуванні та зміцненні громадського суспільства, розвитку творчих здібностей людини, побудові правового суспільства. Вона впливає на всі сфери суспільної та індивідуальної життєдіяльності - працю, побут, дозвілля, спосіб життя суспільства й особистості. Цінності, зразки й норми поведінки людини, що виникають у результаті освоєння світу, виступають одночасно як елементи складного механізму регулювання соціального життя. Сходження суспільства до нових вершин суспільного розвитку вимагає насамперед звернення до культурного потенціалу, нагромадженого людством за час його існування.

Мета дисципліни «Культурологія» - ознайомити студентів з фундаментальними досягненнями світової і вітчизняної культури, розкрити єдність і різноманітність культур світу, показати значущість культури в життєдіяльності людини й соціальних груп, її роль у творчості та вдосконаленні особистості, гуманізації суспільних відносин. Курс дає можливість студентам долучитися до скарбниці мудрості й досвіду, надбаних людством протягом тисячоліть.

Курс «Культурологія» спрямований на збагачення і розширення гуманітарної підготовки студентів, формування творчої активності майбутніх фахівців. Сприйняття і розуміння культури як суспільного явища допоможуть кваліфіковано аналізувати, систематизувати, класифікувати та створювати оптимальні моделі процесів духовного, соціально-політичного та культурно-мистецького життя.

Культурологічна підготовка має спрямувати молодь на особистісну культуротворчу орієнтацію в сучасному світі, сприятиме осмисленню сукупності культурних досягнень людства, взаєморозумінню та продуктивній співпраці з народами, які мають як схожі, так і відмінні риси в культурі, веденню кваліфікованого діалогу з партнерами іншої культурної домінанти.

Програму «Культурологія» складено відповідно до Державних стандартів гуманітарної освіти в Україні. На вивчення дисципліни на третьому курсі відводиться 60 годин: із них 18- лекцій, 10 годин- семінарських, 32 години- на самостійне опрацювання тем. Навчальний заклад може вносити зміни до програми, враховуючи регіональні особливості та профіль навчального закладу.

Після вивчення курсу студент повинен знати:

- основні терміни та поняття культурології на рівні відтворення, тлумачення для розширення інтелектуального рівня;
- закономірності культурного процесу, культури як специфічного та унікального феномену людства;

- основні етапи розвитку світової культури;
- основні етапи розвитку української культури;
- тенденції розвитку і взаємозв'язків світової та української культури на сучасному етапі.

Студент повинен уміти:

- визначити основні етапи розвитку світової та української культури;
- правильно оцінити сучасний етап культури й культурного розвитку, бачити і розуміти постійні зміни в різноманітних сферах соціокультурного процесу;
- диференціювати системні зв'язки всіх складових культури, всього мистецького процесу;
- визначити проблеми розвитку культури українського народу в контексті світової культури, а також аналізувати культури народів в їхньому взаємозв'язку;
- реалізувати одержані знання з культурології для формування особистості в умовах розміття культур.

А також набути:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини, громадянина України.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність працювати самостійно і в команді, ефективно спілкуватися з фахівцями інших професій різного рівня, приймати обґрунтовані рішення.

ЗК11. Знання вітчизняної історії, культури та економіки, достатні для розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати в соціальній і професійній діяльності.

ЗК12. Здатність демонструвати базові знання з дисциплін фундаментальної та природничо-наукової підготовки, в обсязі, необхідному для освоєння професійних дисциплін й уміння їх використовувати в обраній професії.

Спеціальні компетентності (СК):

СК9.Здатність розуміти проектну документацію, зокрема описи, положення, інструкції та інші документи.

СК10.Здатність організувати роботу малих колективів виконавців.

Результати навчання за ОПП (РН):

РН1.Застосовувати базові гуманітарні, природничо-наукові та професійні знання для вирішення виробничих завдань лісогосподарської галузі.

РН2.Здійснювати пошук інформації з різних джерел для використання у професійній діяльності.

РН14.Спілкуватись державною та іноземною мовами, у тому числі з професійних питань.

Орієнтовний тематичний план

№ п/п	Назва теми	Кількість годин

		Всього	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
	РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КУЛЬТУРИ.	8	4	-	4
1.	Предмет культурології як наука про культуру. Суть і сутність культури. Функції культури. Культура і цивілізація.	2	2	-	2
2.	Походження і головні етапи розвитку культури. Виникнення мистецтва. Первісна культура.	2	2	-	2
	РОЗДІЛ II. ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ КУЛЬТУРИ.	24	8	4	12
3.	Культура Стародавнього Сходу.	4	2	-	2
4.	Культура Античності.	6	-	2	2
5.	Культура Середньовіччя. Культура Візантії.	4	2	-	2
6.	Культура епохи Відродження.	4	2	-	2
7.	Культура Нового часу і Просвітництва.	4	-	2	2
8.	Європейська культура XIX-XX ст.	4	2	-	2
	Розділ III. Основні етапи розвитку культури України	28	6	6	16
9.	Культура східних слов'ян.	4	2	-	2
10.	Культура Київської Русі.	4	-	2	2
11.	Українська культура XIV – XVII ст.	4	2	-	2
12.	Українська культура XVIII - XIX ст		-	2	2
13.	Українська культура XX ст.		-	2	4
14.	Національна культура в сучасній Україні. Єдність і взаємозалежність світової та національної культур.		2		4
	Всього	60	18	10	32

Зміст дисципліни

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КУЛЬТУРИ.

Тема 1. Предмет культурології як наука про культуру. Суть і сутність культури. Функції культури. Культура і цивілізація.

Предмет культурології як наука про культуру. Суть і сутність культури. Методологічні підходи до вивчення поняття «культура». Функції культури.

Самостійна робота. Культура єдність людини і природи.

Тема 2. Походження і головні етапи розвитку культури. Виникнення мистецтва. Первісна культура.

Походження і головні етапи розвитку культури. Філософські концепції культури: просвітницькі концепції, культурологічні школи, еволюційні концепції. Генеза культури, мова культури. Функції мистецтва.

Самостійна робота. Найдавніші релігійні вірування (тотемізм, фетишизм, анімізм, магія).

РОЗДІЛ II. ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ КУЛЬТУРИ.

Тема 3. Культура Стародавнього Сходу.

Стародавні цивілізації 4-3 тисячоліття до н.е. на територіях Передньої Азії: Вавилон, Шумер, Єгипет, Ассирія, Урарту та ін. Вплив географічних чинників на процес зародження, становлення й розвиток цивілізацій. Шумеро-Вавилонська культура та її особистості. Епос «Сказання про Гільгамеша».

Самостійна робота. Індійська культура. Культура Стародавнього Китаю.

ТЕМА 4. Культура Античності.

Культура античного світу. Історико-культурний феномен античності: теоретичний чинник. Етапи розвитку давньогрецької культури. Доісторична Греція і класична Еллада.

Самостійна робота. Культура Стародавнього Риму. Періодизація культури.

Тема 5. Культура Середньовіччя. Культура Візантії.

Поняття «середні віки». Гуманісти та романтики про середні віки. Християнство і культурний процес. Середньовічна культура Західної Європи.

Самостійна робота. Середньовічна культура Візантії. Рух іконоборців.

Тема 6. Культура епохи Відродження.

Поняття Відродження. Культура Відродження – перехідна епоха в історії культури Західної і Центральної Європи від Середньовіччя до Нового часу. Особливості культури епохи Відродження. Народження гуманізму.

Самостійна робота. Ренесансне мистецтво. Італійський живопис та скульптура.

Тема 7. Культура Нового часу і Просвітництва

Культура Реформації і Просвітництва. Поняття Реформації і Просвітництва. Діячі Реформації Ян Гус і Мартин Лютер. Література і епос епохи реформації (Д.Мільтон, Ф.Клопшток).

Самостійна робота. Класицизм у живописі, скульптурі, архітектурі. Криза культури Нового часу.

Тема 8. Європейська культура XIX-XX ст.

Культура періоду розвитку вільної конкуренції. Промисловий переворот і урбанізація. Розвиток класичного природознавства у науці. Філософські системи Г.Гегеля, Ф.Шелінга, І.Канта.

Самостійна робота. Авангардистський живопис. Функціоналізм в архітектурі.

Тема 9. Культура східних слов'ян.

Наукова база вивчення культури східних слов'ян. Основні етапи розвитку культури східних слов'ян. Вірування та міфологія східнослов'янських племен.

Трипільська культура, її особливості.

Самостійна робота. Особливості праслов'янської писемності. «Велесова книга», її значення для розвитку культури киеворусичів.

Тема 10. Культура Київської Русі.

Культура Київської Русі – видатне явище світової середньовічної культури. Язичницька культура Київської Русі. Запровадження християнства, його вплив на розвиток культури Київської Русі. Взаємозв'язки культури Київської Русі з культурами інших народів – Візантії, Болгарії, Володимир Великий, Ярослав Мудрий і культурний розвиток Київської Русі.

Самостійна робота. Місце і роль культури Київської Русі у європейській культурі.

Тема 11. Українська культура XIV – XVII ст.

Україна наприкінці XIV – в першій половині – XV ст. Вплив культури Київської Русі на життя Литовського князівства. Характерні особливості архітектури XIV ст. Образотворче та декоративно-ужиткове мистецтво.

Самостійна робота. Шкільний театр. Особливості архітектури козацької доби. Народні думи і пісні XVI – XVII ст.

Тема 12. Українська культура XVIII - XIX ст

Умови розвитку української культури другої половини XVII –XVIII ст. Феофан Прокопович – видатний діяч просвітництва і культури. Козацькі літописи. «Українське» бароко.

Самостійна робота. Особливості української літератури другої половини XIX ст. Становлення української професійної художньої школи. «Театр корифеїв».

Тема 13. Українська культура XX ст.

Політичне життя та культурний процес в Україні на початку XX ст. Відродження української культури в період національно-демократичної революції: освіта, вища школа, наука, література, театр, музика, преса, книгодрукування. Образотворче мистецтво початку XX ст. Навчальні заклади для жінок.

Самостійна робота. Культура в часи перебудови та становлення незалежності України.

Тема 14. Національна культура в сучасній Україні. Єдність і взаємозалежність світової та національної культур.

Культура на початку XXI ст. Формування нової соціокультурної дійсності та її риси. Національний характер, свідомість і самосвідомість як феномен культури. Національна культура в сучасній Україні.

Самостійна робота. Проблеми української культури в контексті світового розвитку. Єдність і взаємозалежність світової та національної культур. Культура української діаспори.

Форма поточного контролю – залік.

Перелік питань на залік з предмету «Культурологія»

1. Культурологія як наука.
2. Завдання культурології.
3. Поняття культури.
4. Типи та форми культури.
5. Структура культури.
6. Функції культури.
7. Філософські концепції культури.
8. Мистецтво та його характеристика (архітектура, скульптура, графіка, живопис, література, театр).
9. Особливості первісної культури.
10. Первісні форми релігії.
11. Зародження мистецтва первісного суспільства.
12. Особливості культури Стародавнього Сходу.
13. Культура Месопотамії.
14. Культура Стародавнього Єгипту.
15. Культура Стародавньої Індії та Китаю.
16. Особливості культури античності.
17. Культура Стародавньої Греції.
18. Культура Стародавнього Риму.
19. Особливості культури епохи Середньовіччя.
20. Наука та освіта культури Середньовіччя.
21. Мистецтво культури Середньовіччя.
22. Особливості культури Відродження.
23. Наука та техніка культури Відродження.
24. Мистецтво культури Відродження.
25. Особливості культури Нового часу.
26. Наука та техніка Нового часу.
27. Мистецтво Нового часу.
28. Наука XIX ст. в Європі.
29. Мистецтво XIX ст. в Європі.
30. Модернізм XX століття.
31. Культура слов'янських народів.
32. Трипільська культура.

33. Історичні події Київської Русі.
34. Писемність та література Київської Русі.
35. Архітектура Київської Русі.
36. Мистецтво Київської Русі.
37. Язичництво та християнство Київської Русі.
38. Історичні події та становище церкви литовсько-польської доби.
39. Цехові братства литовсько-польської доби.
40. Освіта литовсько-польської доби.
41. Мистецтво литовсько-польської доби.
42. Освіта XVIII століття в Україні.
43. Мистецтво XVIII століття в Україні.
44. Національне відродження в Україні в XIX столітті.
45. Українська культура 20-30-х років XX століття.
46. Українська культура у військовий та повоєнний період.
47. Українська культура 60-80-х років XX століття.
48. Українська культура в період незалежності.
49. Діячі української культури в еміграції.
50. Сучасна українська культура та її входження в світовий простір.

Критерії оцінювання знань, вмінь, компетентностей студентів з навчальної дисципліни «Культурологія»

Бали	Критерії оцінювання

«Відмінно»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Студент активно працює протягом усього курсу і показує при цьому глибоке оволодіння лекційним матеріалом, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.
«Добре»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Студент активно працює протягом усього курсу, питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене вміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У відповідях допущені несуттєві помилки, в усних відповідях – неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
«Задовільно»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але на заняттях поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки.

«Незадовільно»	Оцінюється завдання, що не виконане, або містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Студент виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. У відповідях та практичному завданні припущені суттєві помилки.

Перелік навчально-методичної літератури

1. Бокань В.А., Польовий Л.П. Історія культури України: Навч. посібник. – К.: МАУП, 2001.
2. Бокань В.А. Культурологія. Навч. посіб. – К.: МАУП, 2000.
3. Греченко В.А., Чорний І.В., Кушнерук В.А., Режко В.А. Історія світової та української культури: Підруч. для вищ. закл. освіти. – К.: Літера, 2000.
4. Грушевський М.С. Духовна Україна. – К., 1994.
5. Жолтовський П. Художнє життя на Україні в XVI-XVIII ст. – К., 1988.
6. Закович М.М., Зязюн І.А., Семашко О.М. та ін. Українська та зарубіжна культура: Навч. посіб. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2000.
7. Історія української культури/ За заг. ред. І. Крип'якевич. – К.: Либідь, 1994.
8. Історія української культури у 5-ти томах. – К.: Наукова думка, 2001-2003.
9. Клапчук С.М., Остафійчук В.Ф. Історія української та зарубіжної культури. К.: Вища школа, Знання, 2000.
10. Крижанівський О.П. Історія Стародавнього Сходу: Підручник. – К.: Либідь, 2000.
11. Левчук Л.Т. та ін. Історія світової культури. – К.: Либідь, 2000.
12. Лосєв І.В. Історія і теорія світової культури. – К.: Либідь, 1995.
13. Мистецтво Київської Русі/ Упор. Ю.С. Асєєв. – К., 1989.
14. Полікарпов В.С. лекції з історії світової культури. – К.: Знання, 2000.
15. Попович М.В. Нарис історії культури України. – К.: «Артек», 2001.
16. Рудницька О.П. Українське мистецтво у полікультурному просторі: Навчальний посібник. К.: «ЕксОб», 2000.
17. Русанівський В.М., Вервес Г.Д., Гончаренко М.В. та ін. Культура українського народу.: Навч. посібник. – К.: Либідь, 1993.
18. Теорія і історія світової і вітчизняної культури. Курс лекцій. – К.: Либідь, 1993.
19. Українська культура: історія і сучасність: Навч. посібник/ За ред. Черепанової С.О. – Львів: Світ, 1994.
20. Уманцев В.С. Мистецтво давньої України. Історичний нарис. – К.: Либідь, 2002.
21. Культурологія: навч. посібн. для самостійної роботи студентів / Левчук К.І., Богатчук В.З., Богатчук С.С., Бойко Ю.М.; за ред. К.І. Левчука. Вінниця: ВНАУ, 2019. 381 с.
https://drive.google.com/drive/folders/1kWN_zcYATRX4YCE_dmS0XOnUZMGqa2ks
22. Музальов О.О. Культурологія: навчальний посібник для учнів, студентів і викладачів – Львів:, 2012. -185с.
https://drive.google.com/drive/folders/1kWN_zcYATRX4YCE_dmS0XOnUZMGqa2ks